

بسیج نیروهای دانش‌بنیان برای حل مشکل خوزستان

همراهی دولت با نهادهای علمی - دانشگاهی

گفت: «من از بینوایی نیم روی زرد/ غم بینوایان رخم زرد کرد». درست در روزهایی که هوای تهران بهاری می‌شود و ملت به استقبال عید می‌روند، هموطنان خوزستانی ما و پاره‌ای از نقاط کشور گرفتار ریزگردها و بد آب و هوا هستند. آسمان به جای باران خاک فرو می‌فرستد و روال عادی زندگی را به هم می‌ریزد. نه تنها روال زندگی را به هم می‌ریزد، بلکه نفس را هم به شماره می‌اندازد. مگر می‌شود در چنین غباری نفس کشید... اما خوزستانی‌ها مردمان صبور و بردباری هستند. در جنگ و انقلاب نشان دادند که هم صبورند و هم غیور. متأسفانه دولت و ملت نتوانستند، آنچنان که شایسته جنوبی‌هاست، جواب لطف و محبتشان را بدهند. با این که رزق و روزی کل کشور از خاک زرخیز خوزستان تامین می‌شود، این استان گرفتار مشکلات بسیار است و مردم خون‌گرم جنوب سال‌های متمادی است که با این مشکلات دست و پنجه نرم می‌کنند و از سر وفاداری به انقلاب و نظام، صدایی به اعتراض بلند نمی‌کنند. این وفاداری و شکیبایی چنان ارزشمند است که رهبر فرزانه انقلاب، با اشاره به همین غبارآلود شدن هوای آن ناحیه، به صراحت فرمودند: «اگر کسی به فکر مردم باشد، نمی‌تواند در مقابل مسائل دشوار خوزستان راحت بماند.» حتی معظم‌له از مسئولین که به جای حل «مسئله ریزگردها» مسئولیت آن را متوجه گذشتگان می‌کنند، به تصریح انتقاد کردند. البته مسئله ریزگردها مسئله‌ای نیست که به فور و با تخصیص بودجه، به سرعت حل و فصل شود. رئیس‌جمهور محترم و هیئت دولت هم، آنچه از دستشان برآمده کرده‌اند و می‌کنند. بخشی از این مسئله مربوط به بیرون از مرزهای ایران است و نیاز به عزم بین‌المللی و همراهی دیگر کشورها دارد. اما اگر بخواهیم هرچه زودتر راه چاره‌ای برای امروز و فردای خوزستان پیدا کنیم، راهی جز مداخله دانشمندان و اقدامات دانش‌بنیان نداریم. امروز علم و فناوری پیشرفت کرده و هزینه مقابله با بحران‌ها تا حدود زیادی پایین آمده است. شاید اگر سی سال پیش در چنین بحرانی، مدیری می‌خواست اطلاع‌رسانی کند و راهکارهایی به شهروندان گرفتار در بحران آموزش دهد، باید هزینه گزافی می‌کرد و نهادها و سازمان‌های دیگر را به میدان می‌آورد و زمان نسبتاً زیادی را هم صرف این کار می‌کرد. امروز هر کس در هر جا بخواهد بحرانی را مدیریت کند، به ابزارهای فوق‌العاده‌ای دسترسی دارد که تا سه دهه قبل کسی خوابش را نمی‌دید. علاوه بر فضای سایبری، علوم در رشته‌های دیگر هم پیشرفت قابل ملاحظه‌ای کرده‌اند. به خصوص ما ایرانی‌ها در چند رشته جهش‌های قابل توجهی کرده‌ایم. در نانو و بیو در موقعیتی قرار داریم که محسود کشورهای هم‌جواریم. اتفاقاً این دو رشته با صرف هزینه‌هایی نه‌چندان زیاد می‌توانند راه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدتی را برای مقابله با ریزگردها جلوی پایمان بگذارند. به نظرم در محیط زیست دانشمندان به کشف حقایقی نائل آمده‌اند که دیگر بیابان‌زدایی را به روشی که سابقاً روی شن‌ها قیر می‌پاشیدند، توصیه نمی‌کنند. هر روشی که تاثیرات مخرب بر محیط زیست بگذارد و حیات موجودات را به خطر بیندازد، مطرود

است و نباید به آن بها داد. برعکس امروز جمهور دانشمندان متفقند که باید خودمان را با محیط زیست سازگار کنیم و تا آن جا که مقدور است، ضرر و زیان انطباق با جغرافیای طبیعی را به حداقل برسانیم. در عین حال می شود با تکنولوژی های سازگار با طبیعت جلوی تخریب دوطرفه را گرفت. امروز به کمک نانو می توانیم خانه هایی بسازیم که زحمت ریزگردها را از زندگی مان دور کنند. همچنین می توانیم به پرورش و ترویج و کشت گیاهانی بپردازیم که هوا را تصفیه می کنند و میزان اکسیژن را بالا می برند. الان شاید نتوانیم درجا جلوی ریزگردها را بگیریم و هوای خوزستان را پاک کنیم یا با پوشش نانویی جلوی اتصالات برقی را در هوای مرطوب بگیریم، اما می توانیم با اتکا به دستاوردها و پژوهش های دانش بنیان میزان آسیب های این ریزگردها را به حداقل برسانیم. این که می گویند باید تهدیدها را به فرصت بدل کرد، اختصاص به تهدیدهای سیاسی و نظامی ندارد. بلکه در خصوص تهدیدهای طبیعی و اجتماعی هم مصداق دارد. به این تهدید طبیعی هم می شود به چشم فرصت علمی - اقتصادی نگاه کرد و با بسیج همه نیروهای دانش بنیان و امکانات فناوری جدید کاری کرد که خوزستان و سایر نقاط دارای مشکل از این بلای طبیعی نجات یابند و هر چه زودتر آسمان آبی و محیط زیست مطلوب را شاهد شوند. کافی است مجالی فراهم کنیم و شرکت های دانش بنیان را باور کنیم و اجازه دهیم کالا و خدمات مناسب این شرایط را عرضه کنند. اخیرا شرکت های خارجی دستگاه هایی ساخته اند که در اشل خانگی می تواند سی لیتر آب آشامیدنی از هوا بگیرد. راهکاری که در سایر کشورها تجربه شده و تنها راه نجات هم در این مسیر است. اتفاقا شاید وقت طرح ها و پروژه ها عظیم و فراگیر سپری شده و لازم است که به بخش خصوصی و ورود آن به این قضایا بیشتر توجه کنیم و اقتصاد دانش بنیان را از این راه رونق بخشیم. فی المثال دستگاه های تصفیه هوا و آب هم می تواند ارزان و انبوه و ایران ساخت تولید شود و هوای داخل خانه را مطبوع کند. و خیلی کارهای دیگر هم می شود کرد که دانشمندان و فناوران جوان سودایشان را در سر می پروراندند. چیزی که الان باید اتفاق بیفتد، همراهی بیشتر سازمان های دولتی به عنوان مدیر بحران با نهادهای علمی - دانشگاهی، به خصوص با شرکت های دانش بنیان است تا در این باره کار کنند و آسیب های بحران را - انشاءالله رحمن - به حداقل برسانند ..

پرویز کرمی *

مشاور معاون علمی و فناوری رئیس جمهوری